

boekbespreking

Cathrien Pauw IK WIL EEN WOORD

In het kader van de vrouwenboekenweek van 2 tot 9 november 1985 publiceerde ROC-NLO-Interstudie in samenwerking met het documentatiecentrum van De Feeks het lessenpakket over vrouwenliteratuur *Ik wil een woord dat toov'ren kan*. Het is een boek van 304 pagina's. Het omvat liedjes, verhalen, sprookjes, gedichten en romanfragmenten, gegroepeerd rond een aantal thema's en voorzien van lessuggesties. Voor de kenners: zoiets als *Tikker*. Een achtergrondartikel en een bibliografie zijn inbegrepen. Om nader te informeren over doel, doelgroep en inhoud laten we vier studentes Nederlands aan het woord die in samenwerking met een aantal andere vrouwen dit lessenpakket hebben samengesteld, te weten: Yvonne Kok, Henriëtte Neuyen, Yvonne Spiegelenberg en Jeanette Verloop.

Henriëtte, Yvonne, Jeanette, Yvonne, jullie hebben samen een boek gemaakt. Vertel eens wat voor een boek dat is.

Yvonne S.: Het zijn fragmenten uit teksten. Romanfragmenten, gedichten, verhalen, sprookjes en liedjes. En het bijzondere van die teksten is dat ze alle over vrouwen gaan en alle door vrouwen zijn geschreven. Vrouwen zijn in de teksten steeds de hoofdpersonen.

Henriëtte: We hebben die fragmenten gegroepeerd rond vier thema's: zelfstandig bestaan,

kracht, verzet en relaties. En er is een apart hoofdstuk met gedichten.

Waarom juist die vier thema's?

Henriëtte: Omdat die belangrijk zijn in ons eigen bestaan. En ze zijn bovendien een goed houvast om onze doelstelling te bereiken, vrouwen op een positieve manier te laten zien. Niet huilende zielige mensjes, maar juist de kracht van vrouwen. Dat komt in al die thema's terug.

Jeanette: Ik vond dat de thema's ook een heel praktisch nut hadden. Als je zomaar in het wilde weg zoekt naar fragmenten over vrouwen die iets doen waaruit hun kracht moet blijken, dan kun je eindeloos gaan putten. Dan wordt het echt een verzamelbak. Terwijl het nu door die thema's heel duidelijk gerichte stukken zijn. En er zit ook per thema weer een lijn in. Yvonne S.: Onze bedoeling is dat het in het onderwijs gebruikt wordt. Als iemand lessen wil geven over vrouwen in literatuur, dan is het gemakkelijk en misschien noodzakelijk dat die persoon gericht kan zoeken. De thema's hebben in het gebruik dus een functie. Een leerkracht zou ook één van onze thema's kunnen nemen. Met onze lessuggesties of andere activiteiten.

Jeanette: Binnen één thema zijn er grote verschillen. De verschillende fragmenten bijvoorbeeld die over kracht gaan vertonen heel uiteenlopende vormen van kracht. De kracht van iemand die zich verzet tegen haar huidige situatie is heel anders dan de kracht van een zwangere vrouw die alleen op haar kamer overdenkt 'wat wil ik'.

Het boek is echt voor het hele voortgezette onderwijs begrijp ik. Jullie maken geen onderscheid tussen bijvoorbeeld lbo en vwo. In schoolboekjes wordt dat onderscheid wel gemaakt. En ook hier op de opleiding. Hoe zien jullie dat?

Henriëtte: De meeste van onze teksten zijn technisch gezien niet zo moeilijk en voor alle leerlingen geschikt. Onze nadruk ligt op de thema's. Als een thema een leerling aanspreekt is ze ook eerder in staat een moeilijk verhaal te lezen. In de meeste gevallen staan de vaardigheden niet centraal, maar het thema. Wat komt er in de tekst aan de orde en hoe ga je daar zelf mee om.

Jeanette: Ook lbo-leerlingen, of misschien wel juist lbo-leerlingen, komen in aanraking met de

gebeurtenissen uit de teksten die in het boek zitten. Vriendschap bijvoorbeeld, of ouders. Misschien is dan de manier waarop het gebeurt anders voor lbo-leerlingen dan bij vwo-leerlingen. Maar over het algemeen hebben leerlingen ouders en vriendjes en vriendinnen. En dingen die daarbij wel en niet goed gaan. En ik denk dat het daarom altijd aansluit. Het gaat erom dat je je voor kunt stellen: zulke dingen zeggen moeders of zulke dingen doen vaders, of op zo'n manier reageren ouders.

Aan welke leraren hebben jullie gedacht die met jullie boek zullen gaan werken?

Jeanette: In principe allemaal. Ik denk dat de opening daartoe ook heel groot is. Voor docenten die zelf denken niets te weten van vrouwenliteratuur en boeken door vrouwen ligt er geen drempel. Het is niet zo dat je al een bepaalde basiskennis moet hebben voordat je ermee bezig kunt gaan. Het boek is zo praktisch, dat je er gewoon mee kunt beginnen. In principe kunnen alle docenten ermee aan de slag. Bovendien staat er nog achtergrondinformatie in het boek zodat een docent die zich verder wil verdiepen daar steun voor vindt. Henriëtte: Het boek zal heel vertrouwd werken voor mensen die gewend zijn te werken met materiaal als *Tikker*. Thematisch werken in plaats van deelvaardigheidsoefeningen uit een schoolboekje. Maar een cursorisch werkende docent kan er ook heel goed een tekst uit kiezen waarvan ze denkt dat die haar klas aanspreekt en daar cursorisch mee werken. Yvonne K.: Ook door de variatie in activiteiten kan het boek heel verschillende leerkrachten aanspreken. Mensen die dol zijn op drama of mensen die zweren bij de tekstverklaring bijvoorbeeld, komen beiden aan hun trekken. De tekstverklaringen zijn wel gericht op het begrijpen. Op het heel nauwkeurig lezen. Geen pie-teputerige vragen als: waarop slaat het woordje dat in regel 248 staat?

Ik kan me zo voorstellen dat meisjes het leuk vinden om deze lessen te krijgen. Maar hoe is dat met jongens? Is dit pakket ook voor jongens bedoeld?

Yvonne K.: Bij elke suggestie hebben we erbij gezet aan welke klassesamenstelling wij denken. Meestal is dat een gemengde groep. Soms adviseren wij om seksegesplitst te werken. De teksten achten we alle voor meisjes en jongens geschikt. Maar in een ongemengde

groep kunnen leerlingen zich over bepaalde onderwerpen beter uiten. Als het bijvoorbeeld gaat over nafluiten of vormen van seksueel geweld raakt dat meisjes én jongens. Maar het is goed daar gescheiden opdrachten bij te geven.

Henriëtte: Veel teksten zullen wel minder vertrouwd zijn voor de jongens. Maar ik denk dat als ze eenmaal over een drempeltje heen zijn, zij er net zo goed veel aan kunnen hebben. Jongens zijn veel meer dan meisjes gewend een jongen als hoofdfiguur te hebben. Meisjes hebben altijd al geleerd dat als ze spannende jeugdboeken willen lezen, ze jongensboeken moeten pakken. En dat doen ze ook allemaal. Jongens hoeven dat niet. Die beschouwen meisjesboeken ook als inferieur. Iets waar je als jongen niet mee aankomt. Dus daardoor zal er een drempel zijn om boeken te lezen over meisjes en hun vriendinnen. Soms komen er niet eens jongens in voor. Maar als ze zich daar overheen zetten denk ik dat het heel leuk voor ze kan zijn.

Ik denk dat ik als leerkracht leerlingen boeken moet aanreiken waar ze enthousiast over kunnen zijn. Boeken die bij hen aansluiten. En dit klinkt meer naar iets door de strot douwen.

Henriëtte: Nee, ik denk dat jongens net zo goed als meisjes kunnen leren dat het leuk is je in te leven in een persoon die heel anders is dan jijzelf. Je kunt enerzijds een boek lezen wat aansluit bij jezelf, waar je veel in herkent, je kunt ook een boek lezen omdat het een hele nieuwe kijk geeft op andere personen. Als je een boek over een ander land leest, dan is het toch ook voornamelijk je inleven in iemand die juist heel anders is dan jij. Wat meisjes met jongensboeken al jaren gedaan en geleerd hebben kunnen jongens ook heel snel leren. En dat doen ze later met romans ook. Als ze volwassen literatuur gaan lezen dan komt dat ook voor.

Jeanette: Jij zegt aansluiten bij de beleevingswereld. Dat is heel leuk en een vereiste als start. Niet zo van: dit is hun beleevingswereld en alles moet binnen dat kadertje van die beleevingswereld blijven. Het moet een uitgangspunt zijn om nieuwe dingen op te pakken en van daaruit te beginnen. Dus niet ieder braaf in zijn eigen hokje laten zitten en zorgen dat vooral niets buiten de streepjes komt. Bovendien denk ik dat onze teksten ook bij jongens aansluiten. Jongens hebben ook vriendin-

netjes en zusjes. Jongens zien ook meisjes en zitten in een klas waar meisjes zitten en merken ook wel die verschillen op. Ik denk dat die teksten dan verduidelijkend zijn. Dat ze in bepaalde teksten lezen waarom meisjes zo doen of waarom meisjes sommige dingen van jongens stom vinden of waarom dingen irritant kunnen zijn. Bijvoorbeeld dat liedje over nafluiten. Ik denk dat heel veel jongens daar überhaupt niet over nadenken.

Henriëtte: Er is ook een tekst waarin we juist de hele kleine rol die jongens daarin spelen een beetje uitvergroot hebben door een bepaalde opdracht. Daar ligt dan voor de jongens een heel duidelijk aanknopingspunt.

Yvonne S.: Wij laten jongens een positief vrouwbeeld zien waar kracht, verzet en zelfstandigheid uit spreekt. En ik vind het zelf ook heel boeiend geschreven teksten. Je kunt je heel goed inleven. Ik denk dat jongens daarvoor ook een andere kijk krijgen op wat een meidenboek kan zijn. Het zijn sterke teksten over sterke mensen. Dus boeiend voor iedereen.

Wij hadden ons specifiek op meiden kunnen richten, maar voor mezelf zou ik dan een doelstelling missen. Dan preek je voor eigen parochie.

Henriëtte: Je moet het probleem voor die jongens ook niet overdrijven. Het is geen boek voor een heel jaar Nederlands. En er zitten zo verschillende verhalen in. Het ene verhaal spreekt typisch meisjes aan. In het andere verhaal is het toevallig een vrouw die in de eerste plaats mens is.

Jeanette: En je merkt zelf wel aan je klas wat ze nog interesseert.

Ik wil een woord dat toov'ren kan. Lessen over fictionele teksten van vrouwen

Co-productie van ROC-NLO-Interstudie en het vrouwendocumentatiecentrum De Feeks Nijmegen

Illustraties: Noor Smals

Te halen bij ROC-NLO-Interstudie, Nijmegen (f 17,00) en bij alle vrouwenboekhandels (f 21,25)

Voor f 23,00 te bestellen bij:

ROC-NLO-Interstudie

Van Schuylenburgweg 3,

6538 LH Nijmegen,

tel. 080 — 459955

Vrouwendocumentatiecentrum De Feeks

St. Anthoniusplaats 1,

6511 TR Nijmegen,

tel. 080 — 230276